

**AZ EURÓPAI UNIÓ 2021-BEN
ONLINE SAJTÓTÁJÉKOZTATÓ**

2021. január 21.

Az Európai Uniónak és tagállamainak 2021-ben is számos politikai és gazdasági kihívással kell majd szembenézniük. Az alábbiakban röviden összegezzük, hogy milyen várakozásokkal tekintünk 2021. elé és mik azok a fő kérdések, melyek idén az uniós napirendet dominálni fogják.

1) Helyreállítási Alap és MFF

A 2020 decemberében kitárgyalt állam- és kormányfői megállapodásnak köszönhetően 2021. január elsején megkezdődhet a 2021-2027-es többéves pénzügyi keretrendszeren belül lefektetett alapok működése, forrásaik lehívása. Ezen túlmenően a Helyreállítási Alap felhasználására vonatkozó stratégiai tervek és programok tagállamok állami benyújtására és az Európai Bizottság általi elfogadására – várhatóan – 2021 első felében is sor kerül. A kidolgozott tagállami programok elfogadásában a Bizottság – az Európai Szemeszter folyamatba illesztve – jelentős szerepet játszik, ő tárgyal a tagállamokkal a tervek tartalmáról, majd értékeli azokat. Ezt követően egyeztetnek és döntenek a források elfogadásáról a tagállamok képviselői. Tekintettel arra, hogy a reformprogramokat számos kritérium figyelembevételével kell megfogalmazni, ez teret enged azok szubjektív értékelésére, ami lelassíthatja a források folyósítását. Az Európai Bizottság által az elmúlt években Magyarországgal szemben tanúsított hozzáállása felveti annak a kockázatát, hogy a helyreállítási alap forrásainak lehívására vonatkozó bizottsági folyamatot is politikai megfontolások és nyomásgyakorlás fogja vezérelni.

2) Jogállamiság

A 2021 első félévében a Tanács soros elnökségét betöltő Portugália elnökségi munkatervében is szerepel a jogállamiság kérdése. Várható, hogy a politikai-jogállamisági kritériumoknak az uniós források felhasználásához kötése, az állam- és kormányfők 2020 decemberi megállapodásának konkrét jogértelmezése 2021-ben is a politikai napirenden marad. Várhatóan Magyarország és Lengyelország 2021 elején megsemmisítési keresettel fordulnak az Európai Unió Bíróságához a jogállamisági kondicionalitásra vonatkozó rendelet kapcsán. Az Európai Parlament és az Európai Bizottság egyes képviselői már a kereset benyújtása előtt nyomást kívánnak gyakorolni a bírói testületre, hogy gyorsított eljárás keretében hozza meg a vonatkozó döntését. Ezen túlmenően az Európai Bizottságnak egy kézikönyvet is el kell készítenie arra vonatkozóan, hogy a jogállamisági kondicionalitásra vonatkozó mechanizmus konkrétan hogyan működik majd. Utóbbinak az állam- és kormányfők decemberi iránymutatásait is figyelembe kell vennie. Várhatóan 2021 szeptemberében kerül nyilvánosságra az Európai Bizottság második – a 2022-es választások előtti utolsó – jogállamisági jelentése. Továbbá az éves tanácsi jogállamisági párbeszéd keretében áttekintésre kerül további öt ország tagállami jelentése, 2020 novemberében Belgium,

Bulgária, Csehország, Ciprus és Észtország helyzetét értékelték a tagállamok az Általános Ügyek Tanácsának ülésén.

3) Gender kérdések

Az Európai Bizottság 2020. november 12-én adta ki az *Egyenlőségközpontú Unió: az LMBTIQ személyek esélyegyenlőségére vonatkozó első uniós stratégiáját*. A Stratégia a következő öt évre vonatkozó célzott fellépéseket, többek között jogi és finanszírozási intézkedéseket határoz meg. Ennek keretében számíthatunk arra, hogy – Ursula von der Leyen bizottsági elnök az Unió helyzetéről szóló 2020. szeptemberi beszédével összhangban – olyan konkrét javaslatokat fog tenni, amelyek bizonyos esetben szembe mehetnek tagállami hatáskörbe tartozó társadalmpolitikai kérdésekkel. Ennek keretében Helena Dalli egyenlőségért felelős biztos azt is kilátásba helyezte, hogy azon tagállamok esetében, amelyek – a bizottsági értékelés szerint – megsértik az LGBTIQ-jogokat, dolgozni fognak azon, hogy felfüggeszsenek bizonyos uniós forrásokat.

4) Brexit-megállapodás a gyakorlatban

Noha 2020 utolsó napjaiban az Egyesült Királyság és az Európai Unió képviselői megállapodásra jutottak a Brexit feltételeiről, ennek gyakorlati alkalmazásáról, megvalósulásáról 2021-ben lesznek majd az első tapasztalatok. Ki kell emelni azonban, hogy még számos kérdésnek a véglegesítésére idén kerül csak sor. 2021-ben kiderül az is, hogy az Egyesült Királyság hogyan tud élni az újonnan szerzett „szabadságával”, milyen kereskedelmi, beruházásösztönzési megállapodásokat lesz képes kötni. Ez nagyban meghatározza majd azt is, hogy a Brexit társadalmi megítélése – nemcsak az Egyesült Királyságban, de az EU-ban is – milyen lesz.

5) EU a nemzetközi porondon

Az idei év az EU nemzetközi kapcsolatai terén is mozgalmas évnek ígérkezik. A portugál elnökség prioritásai között India és az EU közötti kapcsolatok további erősítése szerepel. 2021 januárjában lép hivatalába Joe Biden, az Egyesült Államok új elnöke, melytől az uniós vezetők azt remélik, hogy a transzatlanti kapcsolatokban új, kedvezőbb fejezet nyílik. Szintén 2021-ben derülnek ki az EU és Kína között 2020 decemberében kötött átfogó és beruházási megállapodás gyakorlati alkalmazásának első tapasztalatai, illetve Afrika, mint az Európai Bizottság egyik kiemelt partnere mind gazdasági, mind migrációs szempontból is újra középpontba kerülhet.

6) Migráció

Az Európai Bizottság 2020 szeptemberében mutatta be az új migrációs javaslatát, amely fel kívánta oldani a tagállamok között az EU jövőbeni migrációs keretrendszer kapcsán öt éve fennálló ellentéteket. A várakozásokkal ellentétesen a javaslat nem tudta beváltani a hozzá fűzött reményeket, tekintettel arra, hogy bár nagyobb hangsúlyt fektet az EU külső határainak védelmére, mégis a középpontjában az Unióba illegálisan érkezők beengedése és kérelmük itteni elbírálása áll, ahelyett, hogy erre az eljárásra az EU területén kívül kerülne sor.

Az Európai Bizottság ezt követően 2020 novemberében hozta nyilvánosságra az integrációról és a befogadásról szóló, a 2021–2027-es időszakra vonatkozó cselekvési tervet, mely a migránsok teljeskörű befogadását célozza meg. A Helyreállítási Alapról és a többéves pénzügyi keretről szóló vita lezárásával 2021-ben várhatóan újra erősödik majd a tagállamok közötti vita a migráció kapcsán. Portugália már január elején egyeztetéseket folytatott a görög kormánnyal, hogy hogyan lépjenek tovább például olyan kérdésben, mint hogy a tagállamok között a migrációs válság során tanúsított szolidaritás milyen kötelező formákat ölthet. A portugál belügyminiszter tervei között a spanyol, olasz és máltai partnereivel való egyeztetés is szerepel még a január 28-i belügyminiszteri tanács előtt, ahol ez a kérdés újra napirendre kerül.

7) Zöldítés

2021 decemberében kerül sor a COP26 ENSZ Klímacsúcsra, ennek részleges előkészítéseként, illetve az uniós zöldcélok megvalósítása érdekében az Európai Bizottság egy óriási jogszabálytervezet-csomagot kíván bemutatni júniusban, amely az eddigi célkitűzéseket és átfogó stratégiákat konkretizálná. Emellett az állam- és kormányfők által 2020. decemberi csúcson elfogadott 55%-os CO₂-kibocsátáscsökkentési célt az Európai Parlamentnek is jóvá kell hagynia, amely szervezet alapvetően egy 60%-os célszámot tartott volna kívánatosnak. Emellett nem szabad arról sem megfeledkezni, hogy az Európai Helyreállítási Alap forrásainak 37%-ának a zöldítés céljait kell szolgálnia, míg a teljes, 1100 milliárd eurós hétéves költségvetés 30%-ának kell a zöld törekvéseket erősítenie.

8) A koronavírus-járvány kezelése

2020. az európai intézmények lassú reakciójáról szólt a koronavírus-járvány elleni védekezés szempontjából. A vírus elleni oltóanyagok engedélyezésével a védekezés új fázisba lépett. Sajnos azonban a Bizottság központosított vakcinabeszerezése lassan működik, akadozik a tagállamok közötti elosztás rendszere, miközben egyes, EU-n kívüli országok – az Egyesült Királyság, Izrael – rohamtempóban oltják be a lakosságot. Ez tovább erodálhatja az Unió intézményeibe, döntően az Európai Bizottságba vetett állampolgári bizalmat.

9) Demokráciavédelem

Az Európai Demokráciára vonatkozó, 2020 decemberében bemutatott cselekvési terv nyilvánosságra hozatalával az Európai Bizottság egy újabb lépést kíván tenni a tagállami hatáskörök csorbítása, a tagállami kompetenciákba történő beavatkozás irányába. Tenne mindezt a „demokratikus választások lebonyolításához és intézményi kereteihez” kapcsolódóan. A tervből világossá vált, hogy a Bizottság akarja eldönteni, mi a demokratikus norma és mi nem. 2021-ben arra számítunk, hogy a Bizottság nyilvánosságra hozza a cselekvési terv részletszabályait is. A cselekvési terv és a kapcsolódó jogszabályok alkalmazásának kísérleti terepe pedig Magyarország és a 2022-es választások lehetnek.